

ПРОТОКОЛ № 2

засідання Комісії з питань моніторингу довкілля Чернігівської області

28 жовтня 2019 року

м. Чернігів

Голова комісії
в.о. голови Чернігівської обласної
державної адміністрації

Наталія РОМАНОВА

Секретар Комісії, начальник відділу
екологічного моніторингу управління
заповідної справи та екологічного моніторингу
Департаменту екології та природних ресурсів
Чернігівської обласної державної адміністрації

Валентина ГАНЖА

Присутні: 26 осіб (список присутніх на засіданні додається).

ПОРЯДОК ДЕННИЙ:

1. Стан атмосферного повітря області за результатами моніторингових досліджень. Впровадження нових інструментів та механізмів системи моніторингу довкілля.

(Доповідач - САХНЕВИЧ Катерина Вікторівна - директор Департаменту екології та природних ресурсів Чернігівської обласної державної адміністрації).

2. Результати моніторингових досліджень атмосферного повітря області в 2019 році.

(Доповідач - ОВСЄЄНКО Руслан Русланович – начальник Чернігівського обласного центру з гідрометеорології).

3. Проведення дослідження атмосферного повітря під час здійснення заходів державного нагляду.

(Доповідач - ВЕРБИЦЬКА Наталія Владиславівна – заступник начальника управління – начальник відділу санітарно-епідеміологічного нагляду та організації розслідування спалахів управління державного нагляду за дотриманням санітарного законодавства Головного управління Держпродспоживслужби в Чернігівській області).

4. Здійснення моніторингу в галузі охорони атмосферного повітря комунальним енергогенеруючим підрозділом «Чернігівська теплоелектроцентраль» ТОВ фірми «ТехНова».

(Доповідач - БОРИСОВА Тетяна Миколаївна – інженер з охорони навколишнього середовища комунального енергогенеруючого підрозділу «Чернігівська теплоелектроцентраль» ТОВ фірми «ТехНова»).

5. Забезпечення інформаційної взаємодії суб'єктів моніторингу довкілля Чернігівської області.

(Доповідач - САХНЕВИЧ Катерина Вікторівна - директор Департаменту екології та природних ресурсів Чернігівської обласної державної адміністрації).

1. СЛУХАЛИ: Сахневич Катерину Вікторівну, директора Департаменту екології та природних ресурсів облдержадміністрації – акцентувала увагу на розпочатих в країні процесах реформування системи моніторингу та управління якістю повітря, якими змінено підхід до формування мережі спостережень та оцінювання якості атмосферного повітря, визначені функції суб'єктів моніторингу, переглянуті показники та режими, а також механізм відповідного інформування населення.

Управління якістю повітря здійснюється за принципом розподілу території України на зони та агломерації. Зокрема, область визначена як зона, а місто Чернігів – як агломерація. Розпорядженням голови облдержадміністрації № 561 від 30 вересня 2019 року органом управління якістю атмосферного повітря в області визначено Департамент екології та природних ресурсів облдержадміністрації

Крім того, до березня 2020 року необхідно утворити комісію з питань здійснення державного моніторингу в галузі охорони атмосферного повітря та управління якістю атмосферного повітря, до якої увійдуть представники органу управління якістю атмосферного повітря, обласного центру з гідрометеорології, територіального органу Держекоінспекції України, територіальних органів центральних органів виконавчої влади (за згодою), органів місцевого самоврядування, підприємств-забруднювачів, науково-дослідних установ (за згодою), громадських об'єднань (за згодою).

Також до вересня 2020 року потрібно розробити та подати для погодження Мінекоенерго програму державного моніторингу в галузі охорони атмосферного повітря. Програмою визначатиметься мережа спостережень, мережа лабораторій, переліки забруднювальних речовин, режими вимірювань, методи вимірювання, режими оцінювання, методи прогнозування, шляхи фінансування та інше.

Однак для повної реалізації визначених завдань центральним органам виконавчої влади необхідно прийняти низку нормативно-правових актів, зокрема затвердити порядок проведення оцінювання атмосферного повітря за режимами, порядок розміщення та кількість пунктів спостережень, порядок створення інформаційно-аналітичних систем даних та інші. Також українські показники вмісту забруднювальних речовин мають бути приведені до європейського формату та при дослідженнях необхідно дотримуватися єдиних методичних вимог.

Моніторинг навколишнього природного середовища області здійснюється суб'єктами системи моніторингу довкілля згідно з відомчими планами в рамках бюджетного фінансування, а також за кошти обласного фонду охорони навколишнього природного середовища.

Цьогоріч у рамках Програми охорони навколишнього природного середовища Чернігівської області на 2014-2020 роки за кошти обласного фонду охорони навколишнього природного середовища проведені дослідження вмісту забруднювальних речовин в атмосферному повітрі міста Чернігів. Зазначені дослідження на замовлення Департаменту екології та природних ресурсів облдержадміністрації проведені на перехрестях вулиць Мазепи і Толстого; 1-го Травня і генерала Белова; Рокосовського і Доценка; Київської і Гончої; проспекту Миру і вулиці Пирогова; проспекту Миру і вулиці Мазепи; біля

Головпоштампу; біля Красного мосту; на Красній площі; біля підніжжя Болдиної гори; в районі вулиць Самоквасова і Незалежності. Заміри здійснювались у два етапи: в червні-липні та вересні-жовтні. Вміст забруднювальних речовин в атмосферному повітрі міста не перевищував гранично допустимих концентрацій.

Узагальнену екологічну інформацію щодо стану атмосферного повітря області Департамент екології та природних ресурсів облдержадміністрації щомісячно надає до Мінекоенерго та оприлюднює на сайті Департаменту.

2. СЛУХАЛИ: Овсеєнко Руслана Руслановича, начальника Чернігівського обласного центру з гідрометеорології – доповів про результати моніторингових досліджень атмосферного повітря в м. Чернігові.

Моніторинг забруднення атмосферного повітря в м. Чернігові здійснюється Чернігівським обласним центром з гідрометеорології (ЦГМ) на двох стаціонарних постах: ПСЗ № 1 – вул. Всіхсвятська; ПСЗ № 2 – вул. Пирогова.

У повітрі визначається вміст чотирьох основних домішок: завислих речовин, діоксиду сірки, оксиду вуглецю і діоксиду азоту. Вміст специфічних домішок – восьми важких металів (заліза, кадмію, марганцю, міді, нікелю, свинцю, хрому, цинку) визначається на одному посту. Спостереження проводяться два-чотири рази на добу шість днів на тиждень, шляхом аспірації атмосферного повітря зі встановленою швидкістю через сорбційні трубки та фільтри протягом 20 хв. (згідно з «Керівництвом з контролю забруднення атмосфери» (РД 52.04-186-89, 1991 р.).

З січня по вересень 2019 року Чернігівським ЦГМ відібрано 5373 проби атмосферного повітря. Всі проби, окрім оксиду вуглецю, концентрація якого визначається на місці, були проаналізовані в лабораторіях Центральної геофізичної обсерваторії імені Бориса Срезневського в м. Києві.

За даними спостережень загальний рівень забруднення атмосфери у місті був невисокий. За рейтингом забруднення атмосферного повітря міст України у першому півріччі 2019 року Чернігів займає 25 місце з 39.

Перевищення середньодобової гранично допустимої концентрації зафіксовано з діоксиду азоту в 2,5 рази.

Середні за добу концентрації інших домішок, що визначалися, були нижче відповідних ГДК с.д. і складали: з діоксиду сірки – 0,7 ГДК с.д., з оксиду вуглецю та завислих речовин – 0,4 ГДК с.д.

Максимальні з разових концентрацій становили: діоксиду азоту 1,2 ГДК м.р., оксиду вуглецю – 0,8 ГДК м.р., завислих речовин – 0,3 ГДК м.р., діоксиду сірки – 0,2 ГДК м.р.

Забрудненість повітря діоксидом азоту була дещо вищою на вулиці Всіхсвятській, іншими домішками – однаковою на обох постах спостережень.

Порівняно з 2018 роком рівень забруднення атмосферного повітря діоксидом азоту у місті дещо підвищився, іншими домішками – майже не змінився.

Вміст важких металів протягом всього періоду був значно нижче рівня відповідних ГДК с.д.; максимальні з середньомісячних концентрацій досягали 0,2 ГДК с.д. лише по свинцю у січні та лютому 2019 року.

Вимірювання потужності експозиційної дози (ПЕД) гамма-випромінювання здійснюється щоденно о 9-й годині на 7-ми гідрометеорологічних станціях області.

Протягом 9-ти місяців 2019 року значення ПЕД були в межах 7-16 мкр/год, що не перевищує допустимих рівнів.

Спостереження за радіоактивністю атмосферних опадів та атмосферних аерозолів проводяться на метеостанціях Сновськ та Чернігів, шляхом відбору проб повітря з подальшим їх аналізом у лабораторії Центральної геофізичної обсерваторії імені Бориса Срезневського в м. Києві.

Допустиме значення сумарної бета-активності атмосферних випадіння за рік складає 3300 Бк/м², допустимий рівень середньомісячної концентрації бета-активності в приземному шарі атмосфери становить 19,6 Бк/м³.

Зауважив, що прилади, якими можливо здійснювати дослідження вмісту забруднювальних речовин в атмосферному повітрі в автоматичному режимі дороговартісні.

ВИСТУПИЛИ:

Седячко В.М. – не є доцільним говорити про дороговартісність обладнання, тому що здоров'я населення в значній мірі залежить від стану атмосферного повітря і є найважливішим пріоритетом.

3. СЛУХАЛИ: Вербицьку Наталію Владиславівну – заступника начальника управління – начальника відділу санітарно-епідеміологічного нагляду та організації розслідування спалахів управління державного нагляду за дотриманням санітарного законодавства Головного управління Держпродспоживслужби в Чернігівській області – зазначила, що дослідження здійснюються згідно плану проведення лабораторних випробувань, вимірювань, досліджень та експертизи під час здійснення державного контролю (нагляду) за дотриманням санітарного законодавства з метою забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення на території Чернігівської області на 2019 рік. До Плану включено санітарно-хімічні, мікробіологічні дослідження води, паразитологічні дослідження піску, дослідження змивів з об'єктів навколишнього середовища, а також дослідження атмосферного повітря на хімічні показники, повітря закритих приміщень на хімічні та мікробіологічні показники, виміри параметрів мікроклімату, освітленості, шуму.

Проведені тендерні процедури закупівлі лабораторних послуг на проведення зазначених вище досліджень. Для проведення інструментальних досліджень було заключено договір з Чернігівським обласним лабораторним центром МОЗ України 20.05. 2019.

Інструментальні методи досліджень проводяться представниками лабораторії установи переможця тендеру за присутності спеціалістів Головного управління Держпродспоживслужби у Чернігівській області, у визначених місцях та в терміни зазначені в Плані здійснення заходів державного нагляду (контролю) Держпродспоживслужби на 2019 рік.

Атмосферне повітря досліджується на азоту діоксид, ангідрид сірчистий, вуглецю оксид, пил, свинець і його неорганічні сполуки, сірководень, бензол. Зважаючи на те що фактично більшість об'єктів державного санітарного

нагляду, що перевіряються в цьому році є дитячі навчальні заклади, заміри плануються в вищевказаних закладах, що розташовані в безпосередній близькості від джерел забруднення атмосферного повітря (промислові підприємства, автомобільні дороги державного, обласного значення).

В рамках заходів державного нагляду станом на 25.10.2019 здійснено 287 санітарно – хімічних досліджень атмосферного повітря. За результатами досліджень всі показники знаходяться в межах ГДК.

ВИСТУПИЛИ:

Седячко В.М. – в минулому році показники якості питної води перевищували нормативні показники. Яка ситуація зараз з якістю питної води?

Вербицька Н.В. – дослідження води проводяться в рамках плану проведення лабораторних випробувань, вимірювань, досліджень та експертизи під час здійснення державного контролю (нагляду) за дотриманням санітарного законодавства. Під час перевірок відхилень не було, якщо і зафіксовано, то в межах 3 %.

4. СЛУХАЛИ: Борисову Тетяну Миколаївну – інженера з охорони навколишнього середовища комунального енергогенеруючого підрозділу «Чернігівська теплоелектроцентраль» ТОВ фірми «ТехНова» – доповіла про викиди підприємства, їх динаміку, проведення заходів з метою їх зменшення та здійснення моніторингу в галузі охорони атмосферного повітря комунальним енергогенеруючим підрозділом «Чернігівська теплоелектроцентраль» ТОВ фірми «ТехНова».

Чернігівська ТЕЦ є основним тепло та енергогенеруючим підприємством області з використанням вугілля та природного газу. При виробництві електроенергії здійснюються викиди забруднюючих речовин, в першу чергу пилу, оксидів азоту, оксидів сірки та оксидів вуглецю, кількість яких лімітована Дозволом на викиди в атмосферне повітря, виданим Міністерством екології та природних ресурсів України 7 липня 2016 року на 7 років.

В 2018 році викиди забруднюючих речовин в атмосферне повітря області збільшилися в порівнянні з 2017 роком на 188 тон.

Для зменшення викидів в атмосферне повітря проведено ряд природоохоронних заходів, а саме ремонту котлів, пиловловлювачів та газоходів, що призвело до зменшення викидів пилу на 10,3 та 14,1 тон на рік.

Комунальним енергогенеруючим підрозділом «Чернігівська теплоелектроцентраль» ТОВ фірми «ТехНова» визначення вмісту забруднюючих речовин в атмосферному повітрі м. Чернігів в зоні впливу підприємства проводилися 24, 26 та 30 вересня 2019 року на постах: м. Чернігів, вул. Кропивницького, 105; вул. Придеснянська та с. Жовинка, вул. Іл'їнська, 161.

Дослідження здійснюються в період, коли напрям вітру та погодні умови сприяють виявленню максимального впливу підприємства на стан атмосферного повітря.

Визначалися показники: пил, діоксид азоту, діоксид сірки та оксид вуглецю. Концентрації забруднюючих речовин, що визначалися, були нижче відповідних гранично допустимих концентрацій і складали: діоксиду сірки –

0,15 - 0,28 мг/м³ (норма 0,5 мг/м³), пилу – 0,13 – 0,35 мг/м³ (норма 0,5 мг/м³), діоксиду азоту – 0,018 – 0,046 мг/м³ (норма 0,2 мг/м³), оксиду вуглецю – 0,8 – 1,3 мг/м³ (норма 5,0 мг/м³).

ВИСТУПИЛИ:

Седячко В.М. – в щорічних доповідях про стан навколишнього природного середовища, які готує Департамент екології та природних ресурсів Чернігівської облдержадміністрації вказується, що Чернігівська ТЕЦ є найбільшим забруднювачем області. Чи не парадокс, що за кошти обласного природоохоронного фонду здійснюється замовлення дослідження стану атмосферного повітря його найбільшому забруднювачу?

Сахневич К.В. – підприємство входить в ТОП – 100 найбільших забруднювачів України, як і всі підприємства країни, що здійснюють виробництво електроенергії з вугілля та природного газу. Лабораторія підприємства сертифікована на здійснення заявлених досліджень, результати досліджень не визивають сумнівів, так як співпадають з результатами досліджень здійснених іншими лабораторіями. Хочу зазначити, що до переліку ТОП-100 найбільших забруднювачів України входить тільки одне підприємство області, яке в той же час створює робочі місця та забезпечує тепло та електроенергією.

5. СЛУХАЛИ: Сахневич Катерину Вікторівну - директора Департаменту екології та природних ресурсів Чернігівської обласної державної адміністрації – зазначила, що інформаційна взаємодія взаємодії суб'єктів моніторингу довкілля Чернігівської області здійснювалася відповідно до Порядку інформаційної взаємодії суб'єктів моніторингу довкілля Чернігівської області, який було затверджено на засіданні Комісії 28 вересня 2016 року. Вказаний Порядок був сформований відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 30 березня 1998 року № 391 «Про затвердження Положення про державну систему моніторингу довкілля».

Запропонувала розглянути нову редакцію Порядку, яку сформовано з врахуванням змін в нормативно-правових документах та наданими пропозиціями від суб'єктів моніторингу довкілля області.

ВИСТУПИЛИ:

Вернидуб В. А. – необхідно в Порядку інформаційної взаємодії суб'єктів моніторингу довкілля Чернігівської області зазначити, що у разі виникнення або загрози виникнення надзвичайних ситуацій та у разі забруднення навколишнього природного середовища Чернігівському центру з гідрометеорології, Державній екологічній інспекції у Чернігівській області та Департаменту екології та природних ресурсів Чернігівської обласної державної адміністрації повідомляти ДСНС України у Чернігівській області.

Сахневич К.В. - пропозицію буде включено в Порядок інформаційної взаємодії суб'єктів моніторингу довкілля Чернігівської області.

Порядок інформаційної взаємодії суб'єктів моніторингу довкілля Чернігівської області (додається).

ВИРІШИЛИ:

1. Затвердити Порядок інформаційної взаємодії суб'єктів моніторингу довкілля Чернігівської області в новій редакції (додається).

2.

Департаменту екології та природних ресурсів Чернігівської облдержадміністрації

2.1. Забезпечити доведення затвердженого Порядку інформаційної взаємодії суб'єктів моніторингу довкілля Чернігівської області до відомих суб'єктів моніторингу довкілля області та оприлюднити на офіційному вебсайті облдержадміністрації та Департаменту.

До 01.11.2019

2.2 Здійснювати збір, обробку, аналіз екологічної інформації від суб'єктів системи моніторингу та надавати узагальнену інформацію до Міністерства енергетики та захисту довкілля України, Чернігівської обласної державної адміністрації та інформувати громадськість про стан довкілля області.

Щомісячно, до 20 числа місяця, наступного за звітним

2.3 Утворити комісію з питань здійснення державного моніторингу в галузі охорони атмосферного повітря та управління якістю атмосферного повітря та організувати початок її роботи.

До 03.03.2020

2.4 Розробити та подати для погодження Міністерству енергетики та захисту довкілля України проект регіональної програми державного моніторингу в галузі охорони атмосферного повітря.

До 03.09.2020

3.

Суб'єктам моніторингу довкілля області (за списком)

У межах визначених повноважень забезпечити своєчасний та в повному обсязі обмін інформацією про стан довкілля області згідно з Порядком інформаційної взаємодії суб'єктів моніторингу довкілля Чернігівської області.

Постійно, у визначені терміни

Голова Комісії, в.о. голови Чернігівської обласної державної адміністрації

Н. РОМАНОВА

Секретар Комісії

В. ГАНЖА

Список присутніх на засіданні Комісії з питань моніторингу довкілля Чернігівської області 28 жовтня 2019 року

1. Бистревська
Ольга Вікторівна начальник відділу державного екологічного нагляду (контролю) атмосферного повітря Державної екологічної інспекції у Чернігівській області
2. Борисова
Тетяна Миколаївна інженер з охорони навколишнього середовища КЕП «Чернігівська ТЕЦ» ТОВ фірми «ТехНова»
3. Борсук
Лідія Іванівна заступник директора-начальник управління економічного моніторингу, тарифної політики, благоустрою та житлового господарства Департаменту житлово-комунального господарства та паливно-енергетичного комплексу обласної державної адміністрації
4. Вербицька
Наталія Владиславівна заступник начальника управління-начальник відділу санітарно-епідеміологічного нагляду та організації розслідування спалахів управління державного нагляду за дотриманням санітарного законодавства Головного управління Держпродспоживслужби в Чернігівській області
5. Вернидуб
Вячеслав Анатолійович заступник начальника Управління ДСНС України у Чернігівській області
6. Ганжа
Валентина Юрївна начальник відділу екологічного моніторингу Департаменту екології та природних ресурсів Чернігівської обласної державної адміністрації
7. Зарецька
Юлія Петрівна завідувачка сектору спостережень за забрудненням атмосферного повітря Чернігівського обласного центру з гідрометеоролог
8. Каленюк
Микола Михайлович начальник Управління Державного агентства рибного господарства у Чернігівській області
9. Козар
Тетяна Володимирівна заступник начальника Головного управління статистики у Чернігівській області
10. Кривоберець
Сергій Володимирович головний спеціаліст відділу природоохоронних програм відділу екологічного моніторингу Департаменту екології та природних ресурсів Чернігівської обласної державної адміністрації
11. Ладонько
Тетяна Анатоліївна в.о. заступника начальника Управління охорони здоров'я обласної державної адміністрації
12. Марахонько
Олександр Іванович начальник відділу лісового господарства Чернігівського обласного управління лісового та мисливського господарства
13. Овсєнко
Руслан Русланович начальник Чернігівського обласного центру з гідрометеорології
14. Пузан
Ігор Борисович начальник управління землеустрою та охорони земель Головного управління Держгеокадастру у Чернігівській області
15. Романова
Тетяна Борисівна начальник відділу технічного нагляду та капітального ремонту та будівництвом, обліку та контролю за фінансово-господарською діяльністю закладів охорони здоров'я області КНП «Обласний центр інформаційно-аналітичних технологій та пропаганди здорового способу життя» Управління охорони здоров'я обласної державної адміністрації
16. Сардак
Ігор Петрович в.о. директора Чернігівської філії державної установи «Інститут охорони ґрунтів України»
17. Сахневич
Катерина Вікторівна директор Департаменту екології та природних ресурсів Чернігівської обласної державної адміністрації

18.	Седячко Валентина Миколаївна	голова комітету з реалізації Програми «Зелене намисто Чернігівщини» Громадської ради при Чернігівській обласній державній адміністрації
19.	Селюченко Володимир Григорович	начальник управління організації цивільного захисту, інформації та зв'язку Департаменту з питань цивільного захисту та оборонної роботи обласної державної адміністрації
20.	Синіговець Віталіна Дмитрівна	начальник управління заповідної справи та природних ресурсів Департаменту екології та природних ресурсів Чернігівської обласної державної адміністрації
21.	Скумін Андрій Петрович	заступник начальника Деснянського басейнового управління водних ресурсів
22.	Фесюн Геннадій Юрійович	Завідувач відділення організації санітарно-гігієнічних досліджень відділу дослідження фізичних та хімічних факторів Державної установи «Чернігівський обласний лабораторний центр Міністерства охорони здоров'я України»
23.	Тищенко Олександр Олександрович	т.в.о. начальника Управління Держпраці у Чернігівській області
24.	Шатирко Олена Олександрівна	головний спеціаліст відділу екологічного моніторингу Департаменту екології та природних ресурсів Чернігівської обласної державної адміністрації
25.	Шевченко Ольга Олексіївна	інженер виробничо-технічного відділу КП «Чернігівводоканал» Чернігівської міської ради
26.	Шедько Ольга Олександрівна	начальник відділу інструментально-лабораторного контролю Державної екологічної інспекції у Чернігівській області